

НЕПОКУПНА Т. А., кандидат економічних наук, доцент

ЛЯН ХАО, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Соціальна політика традиційно є складовою економічної політики, головне завдання якої «полягає в розробці та здійсненні необхідних заходів щодо збереження і зміцненні держави»; це політика, «орієнтована на соціальний розвиток і соціальне забезпечення»; це «система проведених суб'єктом господарювання (зазвичай державою) заходів, спрямованих на поліпшення якості та рівня життя певних соціальних груп, а також сфера вивчення питань, що стосуються такої політики, включаючи історичні, економічні, політичні, соціоправові і соціологічні аспекти, а також експертизу причинно-наслідкових зв'язків в області соціальних питань», це «система правових, організаційних, регулятивно-контрольних заходів держави щодо створення та регулювання соціально-економічних умов життя суспільства з метою підвищення добробуту членів суспільства, усунення негативних наслідків функціонування ринкових процесів, забезпечення соціальної справедливості та соціально-політичної стабільності у країні» [1].

Системне реформування у КНР – Політика реформ і відкритості – розпочалось у кінці 70-х років XX ст. Ден Сяопін, діяч комуністичної партії Китаю, призвав населення «боротися із забобонами, не допускати відсталості мислення, звільнити розум і шукати істину на основі фактів». Розпочаті реформи стали фундаментом для переходу від «глибоко централізованої планової економіки до соціалістичної ринкової економіки» [2]. Метою реформ було подолання бідності і виведення країни із глибокої соціально-економічної кризи, спричиненої диктатурою Мао Цзедуна та реалізовуваних при ньому «Великого стрибка» та Культурної революції [3].

Політика реформи і відкритості як складова генеральної лінії КПК у побудові соціалізму з китайською специфікою вважається єдино правильним для становлення сильного Китаю в соціально-економічному та політичному напрямках. «Стався остаточний відхід від маоїзму і повернення до початкового марксизму як теоретичної основи побудови соціалістичного суспільства, але суспільства китайського, яке ґрунтується на конфуціанських цінностях» [2]. Спостерігаємо унікальний досвід китаїзації марксизму.

На XX з'їзді Комуністичної партії Китаю (16-22 жовтня 2022 р.) було підтверджено стратегічний орієнтир реформ – «всебічне будівництво модернізованої соціалістичної держави» [4]. У розвитку Китаю увага зосереджуватиметься, окрім іншого, на освітньокультурному і соціальному будівництві та базуватиметься на програмах соціального розвитку, метою яких є побудова «середньозаможного суспільства (сяокан), ... поліпшення добробуту населення, підвищення якості життя народу, будівництво справжнього комуністичного суспільства» [4].

За останні роки у Китаї зростали інвестиції у добробут населення. Середній клас на сьогодні складає близько 400 млн чол. Перші три десятки років реформ економічне зростання складало 10 % щороку [2], останні п'ять років – 5,2 %. Кожного року у країні створювалось близько 12,7 млн нових робочих місць. Основними складовими соціальної політики є забезпечення функціонування пенсійної системи, медичного страхування, страхування вагітності та пологів, страхування безробіття і виробничих травм.

Вважається, що незважаючи на швидке економічне зростання за останні 40 років, Китаю все ще не вдалося створити всеохоплюючу систему соціального забезпечення, яка б захищала і підтримувала працівників у старості, при погіршенні їхнього стану здоров'я, при настанні складних економічних умов життя. Систему соціального забезпечення називають вразливою, адже населення країни старіє, все менше людей виходить на ринок праці. Виказують побоювання, що кошти, необхідні для підтримки системи

соціального забезпечення, можуть повністю вичерпатися, якщо не будуть проведені радикальні реформи. Система соціального забезпечення виникла поступово, а у 2011 р. окремі закони були об'єднані у комплексний Закон про соціальне страхування, відповідно до якого усіх працівників, включаючи сільських заробітчан, мали охопити новою системою соціального страхування [5].

Хоча все ж таки Китай на сьогодні має найбільшу у світі систему соціального забезпечення. З жовтня 2023 р. у Китаї заплановано посилення динамічного демографічного моніторингу населення з низькими доходами для кращої багаторівневої та категоризованої системи соціальної допомоги. У системі допомоги будуть докладені зусилля для підвищення як основної допомоги на життя, так і спеціальної соціальної допомоги щодо медичного обслуговування, освіти, житла, працевлаштування та допомоги у разі стихійних лих. Також буде посилена екстрена допомога для людей, які зіткнулися із серйозними, раптовими та катастрофічними труднощами, через які вони тимчасово не можуть дозволити собі задоволення основних життєвих потреб, незалежно від їхнього місця реєстрації чи місця проживання [6].

Відповідно до здійсненого моніторингу політики соціального забезпечення Китаю, соціальна політика КНР орієнтована на здійснення заходів з оцінки рівня інвалідності при страхуванні на випадок тривалого догляду; удосконалення управління та адміністрування послуг соціального страхування; сприяння високоякісному розвитку реабілітації після травм на виробництві для сприяння поверненню травмованих працівників у суспільство, до роботи та гідності життя; оновлення Національних базових стандартів державної служби щодо соціального забезпечення та відповідність місцевого рівня соціального забезпечення – національному; вдосконалення базового медичного страхування для міських і сільських жителів з точки зору механізму фінансування та розширення покриття (у 2023 р. стандарт фінансування для базового медичного страхування жителів становить 1020 юанів, з яких 640 юанів надходять за

рахунок державної субсидії та 380 юанів за рахунок індивідуальних внесків) та інших заходів, запланованих на рівні місцевих громад [7].

Таким чином, незважаючи на недосконалість системи соціального забезпечення Китаю, соціальна політика все ж таки вибудовується як система заходів держави щодо створення та регулювання соціально-економічних умов життя населення задля покращення умов праці і життя, підвищення добробуту населення, підтримки соціальної справедливості та соціально-політичної стабільності у країні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Соціальна політика в Україні : навч.-метод. посіб. для організації семінарських занять та самостійної роботи студ. спец. 231 Соціальна робота / уклад. Т. А. Непокупна. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021. 165 с. URL : http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/16283/1/НМП_Соц_політика_в_Укр.pdf
2. Кіктенко В. О., Гончарук А. З., Гобова Є. В. 40 років Політики реформ і відкритості Китаю. URL : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/158140/12-China.pdf?sequence=1>
3. Політика реформ і відкритості. URL : [https://uk.wikipedia.org/wiki/Політика_реформ_і_відкритості#:~:text=Політика%20реформ%20і%20відкритості%20\(спрощ,зовнішнього%20економічного%20ринку%20та%20світу](https://uk.wikipedia.org/wiki/Політика_реформ_і_відкритості#:~:text=Політика%20реформ%20і%20відкритості%20(спрощ,зовнішнього%20економічного%20ринку%20та%20світу)
4. Гриценко А. Результати XX з'їзду Комуністичної партії Китаю. Центр зовнішньополітичних досліджень, НІСД. URL : https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-10/rezultati-zizdukpk_pdf.pdf
5. China's social security system. URL : <https://clb.org.hk/en/content/china's-social-security-system>
6. 国务院办公厅转发民政部等单位《关于加强低收入人口动态监测做好分层分类社会救助工作的意见》的通知.国办发[2023]39号. URL : https://www.gov.cn/zhengce/content/202310/content_6911065.htm
7. Social Security Policy Monitor China. Issue 14, August–October 2023. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-beijing/documents/publication/wcms_900811.pdf